

Nejvyšší soud

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn.

32 Cdo 1063/2016

Datum rozhodnutí: 2. 8. 2016

Závěr: *Rozsah povinnosti vydat bezdůvodné obohacení spočívající v rozdílu hodnot nemovitosti před investicí a po ní se neuplatní, jestliže žádný z účastníků neplatné smlouvy o dílo není vlastníkem nemovitosti. V takovém případě je třeba vydat pouze tolik, kolik odpovídá hodnotě plnění podle smlouvy dílo.*

Obsah: Spor byl veden o doplatek ceny díla, jehož zaplacení se domáhal žalobce. Vzájemným návrhem pak žalovaný v průběhu řízení uplatnil nárok ve výši představující rozdíl mezi celkovou zaplacenou cenou díla a znalcem určenou cenou domu, který byl předmětem díla. Soud prvního stupně zamítl jak původní žalobu, tak vzájemný návrh. Odvolací soud rozsudek zčásti zrušil, zčásti jej změnil tak, že uložil žalobci zaplatit žalovanému část jím požadované částky. Po skutkové stránce byl pro celou věc výchozí závěr o neplatnosti smlouvy o dílo, a to pro její neurčitost. Bylo tedy nutno vypořádat bezdůvodné obohacení. Odvolací soud v tomto ohledu korigoval závěr soudu prvního stupně, podle kterého se o bezdůvodné obohacení na straně žalovaného nemůže jednat, pokud žalovaný není vlastníkem nemovitosti zhodnocené stavebními pracemi žalobce. Restituční povinnost stíhá při neplatnosti smlouvy pouze její účastníky. Pokud pak spočívá plnění z neplatné smlouvy o dílo ve výkonech (stavební činnosti), jež není možné vrátit (jak tomu bylo v souzené věci), je osoba, jež se obohatila, povinna zaplatit peněžní náhradu odpovídající jejímu majetkovému prospěchu spočívajícímu v tom, že druhý účastník vynaložil náklady na provedení stavebních prací; při stanovení výše této náhrady je třeba přitom vycházet z obvyklých nákladů, které by osoba, jež se obohatila, musela vynaložit na dosažení obdobného plnění v daném čase a místě. Žalobce v podaném dovolání namítal, že při rozhodování o vzájemném návrhu žalovaných soud nevzal v úvahu, že vztah mezi žalobcem a žalovaným byl de

iure smlouvou ve prospěch třetí osoby – syna žalovaného a že došlo ke zhodnocení cizí nemovitosti. S odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu namítal, že v případě hodnot vynaložených na cizí nemovitost není pohledávkou z bezdůvodného obohacení hodnota vynaložených prostředků, nýbrž rozdíl mezi hodnotou nemovitosti před adaptací a po ní (zhodnocení nemovitosti). Z porovnávání hodnoty nemovitosti před adaptací a po adaptaci vyplývá, že se obohatil pouze vlastník nemovitosti a nikoliv někdo jiný. Nelze proto aplikovat judikaturu vycházející ze situace, že se obohatil také vlastník nemovitosti. Nejvyšší soud připustil dovolání ve vztahu k otázce, zda bezdůvodné obohacení účastníka neplatné smlouvy o dílo může spočívat v rozdílu hodnot nemovitostí před investicí a po ní i v případě, kdy vlastníkem nemovitosti je třetí osoba, odlišná od účastníků neplatné smlouvy, neboť tato otázka nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu řešena. Nejdříve Nejvyšší soud konstatoval, že restituční povinnost při neplatnosti smlouvy stíhá pouze účastníky smlouvy. Ve své judikatuře Nejvyšší soud dosud řešil situace, kdy ten, kdo vynaložil náklady na zhodnocení nemovitosti, požadoval vypořádání bezdůvodného obohacení po vlastníku zhodnocené nemovitosti. V souzené věci však šlo o odlišný případ – vlastníkem zhodnocené nemovitosti nebyl žádný z účastníků řízení, nýbrž syn žalovaného, tedy osoba odlišná od účastníků řízení i (neplatné) smlouvy o dílo. Je-li proto podle § 457 starého občanského zákoníku každý z účastníků neplatné smlouvy povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal, nemůže rozsah této restituční povinnosti představovat hodnotu majetku, který účastník nevlastní, neboť se neobohatit tím, že se zvýšila hodnota majetku třetí osoby, nýbrž pouze hodnotou plnění, která pro něj druhý účastník podle (neplatné) smlouvy provedl. Rozsah povinnosti vydat bezdůvodné obohacení, spočívající v rozdílu hodnot nemovitosti před investicí a po ní, se neuplatní, jestliže žádný z účastníků neplatné smlouvy o dílo není vlastníkem nemovitosti.

Související judikatura: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 28 Cdo

263/2010; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 32 Odo 891/2006.

Relevantní ustanovení: § 457 starého občanského zákoníku.

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 81/2014

Datum rozhodnutí: 30. 6. 2016

Závěr: *Pro vymezení okruhu kauzálních námitok, jež může dlužník použít na svou obranu proti povinnosti zaplatit zajišťovací směnku, je zásadně určující ujednání účastníků směnečného vztahu vymezující funkční vztah směnky ke kauzálnímu poměru, tj. obsah uzavřené směnečné smlouvy. Jinak řečeno, to, jaké kauzální námitky bude moci dlužník proti uplatněnému směnečnému nároku ze zajišťovací směnky v konkrétní věci použít, není závislé na obsahu samotné směnky (resp. na způsobu, jakým byly jednotlivé doložky na směnku vyznačeny), ale na podmínkách, jež byly ve směnečné smlouvě dohodnuty pro uplatnění zajišťovací směnky vůči dlužníku.*

Obsah: Spor byl veden o zaplacení směnky. Proti vydanému směnečnému platebnímu rozkazu žalovaná podala námitky. V nich namítala, že sporná směnka byla po dohodě s remitentem formálně vystavena k zajištění pohledávky původního majitele směnky ze smlouvy o půjčce, šlo však o půjčku fiktivní, kterou žalovaná od remitenta nikdy neobdržela. Skutečným kauzálním důvodem vystavení směnky bylo zajištění budoucího nároku remitenta na vyplacení výnosu ze společné investice (nákupu pozemků a výstavby rodinných domů na těchto pozemcích), na níž se podíleli žalobce, remitent i žalovaná. Vzhledem k tomu, že žalobce ani původní majitel směnky „ujednání nedodrželi“ a investiční záměr nebyl doposud realizován, nemá remitent (resp. žalobce, na kterého byla směnka převedena) vůči žalované žádný hmotněprávní nárok. Žalobce tato tvrzení popřel. Smlouvu o půjčce žalovaná podepsala a potvrdila v ní, že od remitenta částku 2 000 000 Kč převzala, přičemž tato skutečnost vyplývá rovněž z předložených příjmových pokladních dokladů. Soud proto ponechal platební rozkaz v platnosti. Zdůraznil, že pro posouzení důvodnosti vznesené námitky bylo určující pouze to, zda sporná směnka „měla a má svou kauzu či nikoliv“. Ačkoli účastníci řízení „nabízeli soudu dva rozdílné výklady a dvě možnosti kauzy žalované směnky“, nemůže být žádných pochyb o tom, že v obou případech „směnka svou kauzu má“. Pro rozhodnutí dané věci proto již nebylo zapotřebí zabývat se také tím, zda skutečnou

kauzou sporné směnky byla smlouva o půjčce (jak tvrdil žalobce), nebo dosud nerealizovaný výnos ze společné investice (jak tvrdila žalovaná); nebyla-li totiž ani jedna z možných kauz sporné směnky „naplněna“, je žalobcův požadavek na zaplacení směnky nutné považovat za důvodný. Odvolací soud rozhodnutí v podstatných bodech potvrdil. V podaném dovolání žalovaná mj. uvedla, že je nesprávný závěr odvolacího soudu, podle kterého námitka neexistence nebo nesplatnosti zajištěné pohledávky nemůže být důvodná v situaci, kdy se již stala splatnou také zajišťovací směnka. Odvolací soud v této souvislosti považoval pro posouzení důvodnosti žalovanou vznesené námitky za podstatný pouze obsah blíže neoznačeného „směnečného ujednání“ a samotnou spornou směnku. Dovolání bylo přípustné pro rozpor mezi závěry odvolacího soudu a ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu. Směnka je v právní teorii obvykle definována jako dlužnický dokonalý cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky v určitém místě a čase stanovenou peněžitou částku. I když se vystavení směnky zpravidla opírá o určitý důvod (kauzu), vzniká ze směnky specifický (směnečný) právní vztah, jehož abstraktní charakter tkví v tom, že právní důvod (kauza) není pro jeho existenci významný a ze směnky nevyplývá. Směnečný závazek je přitom zcela samostatný a oddělený od případného závazku, který byl původem jeho vzniku. To, jakou funkci případně plní směnka ve vztahu k základnímu právnímu poměru účastníků, jež byl hospodářským základem vystavení směnky, určuje dohoda účastníků směnečného vztahu (tzv. směnečná smlouva). V případě směnek zajišťovacích (o níž šlo i v posuzované věci) přitom soudní praxe ustáleně vychází ze závěru, podle kterého směnky plní tuto funkci představují jen prostředek zajištění jiné pohledávky za dlužníkem ze směnky, popř. třetí osobou; jinak řečeno, slouží pouze jako zdroj možného náhradního uspokojení zajištěné pohledávky pro případ, že dlužník svůj závazek včas a řádně nesplní. Pro vymezení okruhu kauzálních námitok, jež může dlužník použít na svou obranu proti povinnosti takovou směnku (tj. směnku vystavenou jen jako prostředek zajištění jiné pohledávky za dlužníkem, popř. třetí osobou) zaplatit, je zásadně určující právě ujednání účastníků směnečného vztahu vymezující funkční vztah směnky

ke kauzálnímu poměru, tj. obsah uzavřené směnečné smlouvy. Odvolací soud založil svůj závěr o nedůvodnosti uplatněné kauzální námitky na úvaze, podle níž je tvrzení žalované, že výnos ze společné investice měl být vyplacen původnímu majiteli směnky až po realizaci obchodní transakce (tj. až poté, co bude takový výnos dosažen), vyvráceno již tím, že na směnce je „vyplněno“ datum splatnosti, které směnečný dlužník nezpochybňuje. Takový závěr však nemůže obstát. Byla-li by sporná směnka vskutku vystavena k účelu popsanému žalovanou v podaných námitkách (tj. k zajištění budoucího nároku remitenta na vyplacení výnosu ze společné investice), neměla by pro posouzení, zda byly naplněny dohodnuté kauzální předpoklady pro plnění ze směnky, jakýkoliv význam okolnost, že na směnce je údaj o datu splatnosti „vyplněn“, případně že takové datum splatnosti již nastalo a směnečný dlužník jej nezpochybňuje, ale pouze to, zda směnečný věřitel uplatnil práva ze směnky v souladu s podmínkami, za nichž tak mohl podle uzavřené směnečné smlouvy učinit, tj. především zda vůbec směnkou zajištěná pohledávka již vznikla.

Související judikatura: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2134/2012, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 1363/2011.

Související ustanovení: § 17 zákona č. 191/1950 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3712/2015

Datum rozhodnutí: 14. 7. 2016

Závěr: *K převodu činnosti zaměstnavatele nebo části činnosti zaměstnavatele nebo úkolů zaměstnavatele anebo jejich části k jinému zaměstnavateli, který má za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů na přejímajícího zaměstnavatele, dochází i v případě ukončení nájmu nebytových prostor, v nichž dosavadní zaměstnavatel provozuje svou činnost (plní své úkoly), a uzavření smlouvy o nájmu těchto prostor mezi pronajímatelem a novým nájemcem, který v nich pokračuje v plnění úkolů nebo činností dosavadního zaměstnavatele nebo v činnosti obdobného druhu; okolnost, zda součástí nájmu nebytových prostor jsou též věci sloužící k činnosti provozované v těchto prostorech, zde není významná.*

Obsah: Spor byl veden o určení trvání pracovního poměru. Žalobce uvedl, že byl na základě pracovní smlouvy zaměstnancem žalovaného. Žalovaný mu dopisem oznámil, že práva a povinnosti z jeho pracovněprávního vztahu přešly na akciovou společnost, která je novým nájemcem kavárny v obchodním centru. Žalobce následně svými dopisy vyjádřil nesouhlas s tímto právním názorem žalovaného a požadoval přidělování práce podle pracovní smlouvy. Žalovaný jej však vyzval, aby se se svými nároky obracel na nového nájemce – akciovou společnost. Ta však odmítla, že by na ni přešla práva a povinnosti z pracovněprávního vztahu žalobce. Žalobce tedy tvrdil, že je i nadále zaměstnancem žalovaného, neboť mezi žalovaným a akciovou společností není žádný právní vztah, nejedná se o pacht závodu, nýbrž o prostý nájem nebytových prostor (bez jakéhokoli zařízení) od vlastníka budovy, a že závěr, že i v případě ukončení nájmu nebytových prostor a dalšího pronájmu těchto prostor třetímu subjektu došlo k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů, je příliš extenzivním výkladem ustanovení § 338 zákoníku práce. Žalovaný oponoval tím, že k přechodu práv a povinností došlo, když akciová společnost jako nový nájemce převzala kavárnu, neboť v provozovně je vykonávána stejná činnost jako v době, kdy byl provozovatelem kavárny žalovaný, a akciová společnost je způsobilá jako zaměstnavatel pokračovat v plnění úkolů a činností, které předtím zajišťoval žalovaný. Soud prvního stupně žalobě vyhověl. Vyšel ze zjištění, že žalobce byl ke dni vyklizení nebytových prostor provozovaných jako kavárna zaměstnancem žalovaného, že žalovaný i akciová společnost uzavřeli nájemní smlouvu na předmětné nebytové prostory s vlastníkem budovy, že žalovaný odevzdal tyto prostory pronajímateli zcela vyklizené bez zařizovacích předmětů a nábytku, s výjimkou základních součástí jako osvětlení, venkovní roleta, tepelné čerpadlo apod., a že žalovaný i akciová společnost mají předmět podnikání „hostinská činnost“ s provozovny v různých nákupních centrech po celé České republice. Dospěl k závěru, že nedošlo k převodu činnosti zaměstnavatele nebo části činnosti zaměstnavatele nebo k převodu úkolů zaměstnavatele anebo jejich části k jinému zaměstnavateli, neboť žalovaný – přestože má s novým nájemcem nebytových prostor shodný předmět podnikání a nový nájemce vykonávající stejnou činnost převzal i část zákazníků žalovaného jako původního

nájemce – žádnou svou činnost ani úkoly ani jejich část nepřevodil na jiný subjekt. Žalovaný pouze ukončil nájem nebytových prostor, které kompletně vyklidil, a shodou okolností nový nájemce těchto prostor provozuje tutéž činnost. Odvolací soud rozsudek potvrdil. V dovolání žalovaný namítl, že v daném případě došlo k zachování provozu v předmětné provozovně, neboť je ve stejných prostorech a pro shodný okruh zákazníků vykonávána stejná činnost provozu kavárny, kterou vykonával žalovaný a ve které je akciová společnost způsobilá jako zaměstnavatel pokračovat. K přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů podle platné právní úpravy stačí, aby došlo k převodu činnosti nebo úkolů zaměstnavatele či jejich části, a to bez ohledu na to, zda se převod týká „ucelené“ provozní nebo organizační jednotky, nebo jen její části. Nejvyšší soud připustil dovolání k dosud neřešené otázce, zda přecházejí práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů ve smyslu ustanovení § 338 zákoníku práce na nového zaměstnavatele v případě, kdy je ze strany pronajímatele (třetí osoby) ukončen nájem nebytových prostor s původním nájemcem (zaměstnavatelem) a sjednán nájem těchto prostor s novým nájemcem, který tyto prostory přebírá vyklizené a který v nich následně provozuje stejnou činnost jako původní nájemce (zaměstnavatel). K přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů dochází podle ustanovení § 338 odst. 2 a 3 zák. práce vždy, bylo-li učiněno právní jednání (smlouva) nebo nastala-li jiná právní skutečnost, s nimiž je (podle zákona) spojen převod činnosti nebo části činnosti nebo úkolů anebo části úkolů k jinému zaměstnavateli, vše za předpokladu, že přejímající fyzická nebo právnická osoba je způsobilá jako zaměstnavatel pokračovat v plnění úkolů nebo činností dosavadního zaměstnavatele nebo v činnosti obdobného druhu, aniž by bylo významné, jaký je právní důvod převodu, zda jím dochází také k převodu vlastnických práv a zda dosavadní zaměstnavatel ztratil schopnost být zaměstnavatelem. Jsou-li splněny všechny předpoklady vyžadované zákoníkem práce nebo zvláštními právními předpisy, souhlas tím dotčených zaměstnanců dosavadního (stávajícího) zaměstnavatele se nevyžaduje a práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů přecházejí na přejímajícího zaměstnavatele, i kdyby s tím tyto zaměstnanci nesouhlasili. Právním jednáním, s nímž je ve smyslu ustanovení § 338 odst. 2 a 3 zák. práce spojen převod činnosti zaměstnavatele nebo části

činnosti zaměstnavatele nebo úkolů zaměstnavatele anebo jejich části k jinému zaměstnavateli, nemusí být jen smlouva uzavřená mezi dosavadním zaměstnavatelem a přejímajícím zaměstnavatelem. K uvedenému převodu dochází na základě jakéhokoli právního jednání, v jehož důsledku zaměstnavatel přestane zcela nebo zčásti provozovat dosavadní činnost (plnit dosavadní úkoly) a místo něj v této činnosti (plnění úkolů) nebo v činnosti obdobného druhu pokračuje jiná k tomu způsobilá právnická nebo fyzická osoba, neboť v takovém případě odpovídá smyslu a účelu ustanovení § 338 odst. 2 a 3 zák. práce, aby pokračovaly i pracovněprávní vztahy zaměstnanců, kteří se na této činnosti (plnění úkolů) u zaměstnavatele dosud podíleli. Takovým právním jednáním může být též výpověď z nájmu nebytových prostor, v nichž dosavadní zaměstnavatel provozuje svou činnost (plní své úkoly), daná pronajímatelem dosavadnímu zaměstnavateli (popřípadě dohoda o skončení nájmu uzavřená mezi pronajímatelem a dosavadním zaměstnavatelem) a na ni navazující smlouva o nájmu těchto prostor uzavřená mezi pronajímatelem a novým nájemcem, pokračuje-li na základě ní nový nájemce v plnění úkolů nebo činností dosavadního zaměstnavatele nebo v činnosti obdobného druhu. K převodu činnosti nebo úkolů (jejich části) k jinému zaměstnavateli, jímž je nový nájemce nebytových prostor, zde dochází – aniž by dosavadní zaměstnavatel a přejímající zaměstnavatel byli ve smluvním vztahu – prostřednictvím právních jednání třetí osoby (pronajímatele).

Související judikatura: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2010 sp. zn. 21 Cdo 4030/2009, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014 sp. zn. 21 Cdo 753/2013.

Relevantní ustanovení: § 338 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 4838/2015

Datum rozhodnutí: 12. 7. 2016

Závěr: *Informační povinnost stanovenou v § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a konkretizovanou v příloze č. 3 k tomuto zákonu věřitel splní pouze úplným a správným uvedením všech údajů vyžadovaných zákonem. Uvede-li věřitel ve smlouvě o spotřebitelském úvěru některý ze zákonem vyžadovaných údajů nesprávně, ať už tak učiní z jakéhokoliv důvodu (např. omylem, v důsledku početní chyby apod.), svoji povinnost nesplní. Jedním z údajů, které musí podle § 6*

odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a přílohy č. 3 k tomuto zákonu pod sankcí uvedenou v § 8 téhož zákona smlouva o spotřebitelském úvěru obsahovat, je roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr. I tento údaj musí být ve smlouvě o úvěru uveden ve správné výši.

Obsah: Spor byl veden o zaplacení úvěru z úvěrové smlouvy. Soud prvního stupně žalobě vyhověl a žalovanému uložil povinnost zaplatit dlužnou částku. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Soudy vyšly z toho, že žalovaný uzavřel smlouvu o úvěru za účelem koupě vozidla. Část obsahu smlouvy o úvěru byla určena odkazem na obchodní podmínky, na sazebník poplatků žalobkyně a na přehled plateb s tím, že žalovaný tyto listiny od žalobkyně obdržel před uzavřením smlouvy o úvěru. Žalovaný poskytnutý úvěr řádně nesplácel, když žalobkyni uhradil pouze první splátku. Proto se stal splatným celý úvěr. Oba soudy dospěly k závěru, že smlouva o úvěru podle odvolacího soudu obsahuje všechny informace stanovené v příloze č. 3 k zákonu č. 145/2010 Sb., a tedy i informaci o výši RPSN, o předpokladech pro její výpočet a o celkové částce splatné spotřebitelem. Odvolací soud se nezabýval spornou otázkou, zda administrativní poplatek za sjednání smlouvy o úvěru měl být zahrnut do celkových nákladů úvěru pro účely výpočtu RPSN a zda v důsledku jeho nezahrnutí do těchto nákladů je výše RPSN uvedená žalobkyní ve smlouvě o úvěru chybná. Ztotožnil se totiž se soudem prvního stupně v tom, že ujednání o výši RPSN (vyjadřující procentuální podíl z dlužné částky, který musí spotřebitel za období jednoho roku zaplatit v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru), byť by tato byla ve smlouvě o úvěru uvedena chybně, nemá vliv na platnost smlouvy o úvěru jako celku ani na platnost ujednání o smluvním úroku. Sankce stanovená v § 8 zákona o spotřebitelském úvěru totiž nastane pouze tehdy, není-li údaj o výši RPSN ve smlouvě o úvěru uveden a nejsou-li v ní uvedeny předpoklady pro její výpočet a celková částka splatná spotřebitelem, nikoliv v případě, kdy je výše RPSN ve smlouvě o úvěru uvedena chybně. Žalovaný od samého počátku věděl, že platí ve splátkách kupní cenu automobilu, znal výši a počet těchto splátek, výši smluvního úroku a administrativního poplatku za sjednání smlouvy o úvěru i celkovou částku, kterou žalobkyni zaplatí. Podle názoru odvolacího soudu není v rozporu s dobrými mravy, je-li výše RPSN uvedena chybně nikoliv v úmyslu klamat spotřebitele a zhoršit jeho postavení,

nýbrž v důsledku jiného názoru na způsob jejího výpočtu. Dovolání bylo podáno s argumentem, že v rozhodnutí odvolacího soudu byly řešeny otázky hmotného práva neřešené dosud Nejvyšším soudem. Nejvyšší soud dovolání připustil pouze k otázce, zda pokud věřitel sdělí dlužníkovi RPSN nižší, než jaká ve skutečnosti je, má za následek to, že smlouva o úvěru neobsahuje informace stanovené v příloze č. 3 zákona o spotřebitelském úvěru. Podle § 6 zákona č. 145/2010 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2013, smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, vyžaduje písemnou formu a musí obsahovat informace stanovené v příloze č. 3 k tomuto zákonu uvedené jasným, výstižným a zřetelným způsobem. Nesplnění této informační povinnosti nebo písemné formy nemá za následek neplatnost smlouvy. Jedno vyhotovení smlouvy musí obdržet spotřebitel v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat. Podle § 8 zákona č. 145/2010 Sb. jestliže smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, a) nemá písemnou formu, b) neobsahuje informace stanovené v příloze č. 3 k tomuto zákonu, nebo c) nebyla alespoň v jednom vyhotovení poskytnuta spotřebiteli v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat, a spotřebitel tuto skutečnost uplatní u věřitele, pokládá se spotřebitelský úvěr od počátku za úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření této smlouvy, uveřejněné Českou národní bankou, a ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou neplatná. Podle přílohy č. 3 k zákonu č. 145/2010 Sb. smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, musí vždy obsahovat roční procentní sazbu nákladů na spotřebitelský úvěr, veškeré předpoklady použité pro výpočet této sazby a celkovou částku splatnou spotřebitelem, vyjádřenou číselným údajem a vypočtenou k okamžiku uzavření smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr [odstavec 1 písmeno f)]. Nelze pochybovat o tom, že informační povinnost stanovenou v § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a konkretizovanou v příloze č. 3 k tomuto zákonu věřitel splní pouze úplným a správným uvedením všech údajů vyžadovaných zákonem. Jedině v takovém případě bude naplněn shora uvedený účel právní úpravy, kterým je včasné a úplné informování spotřebitele jako nezbytný předpoklad pro to, aby spotřebitel mohl činit kvalifikovaná rozhodnutí a byl schopen správně posoudit, zda nabídka odpovídá jeho potřebám a aktuální finanční situaci. Uvede-li proto věřitel některý ze zákonem vyžadovaných údajů nesprávně,

ať už tak učiní z jakéhokoliv důvodu (např. omylem, v důsledku početní chyby apod.), nesplní povinnost stanovenou v § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a konkretizovanou v příloze č. 3 k tomuto zákonu. Takové pochybení, uplatní-li jej spotřebitel u věřitele, zákon striktně sankcionuje tím, že pokládá spotřebitelský úvěr od počátku za úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy uveřejněné Českou národní bankou.

Relevantní ustanovení: § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, a jeho příloha č. 3.

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu sp. zn.

I. ÚS 190/15

Datum rozhodnutí: 13. 9. 2016

Závěr: Z pracovněprávního pohledu není důvod, pro který by nemohl člen statutárního orgánu vykonávat svou činnost nebo její část na základě smlouvy, v níž bude ujednan režim zákoníku práce.

Obsah: Spor byl veden o náhradu mzdy. Stěžovatel byl předsedou představenstva a zároveň byl jmenován generálním ředitelem téže společnosti. Výkon této funkce byl upraven manažerskou smlouvou. Následně byl stěžovatel odvolán z funkce předsedy představenstva a poté byl odvolán i z funkce generálního ředitele. Nakonec dostal výpověď z pracovního poměru. Poté začal vymáhat náhradu mzdy za dva měsíce. Soud prvního stupně mezitímním rozsudkem rozhodl, že základ nároku je dán. Soud se neztotožnil s námitkou vedlejší účastnice, že došlo k souběhu funkce předsedy představenstva a generálního ředitele a že není možné uzavřít pracovní smlouvu na výkon funkce člena statutárního orgánu. Odvolací soud rozsudek potvrdil s tím, že podle judikatury Nejvyššího soudu fyzická osoba nevykonává činnost statutárního orgánu obchodní společnosti v pracovním poměru, a to ani v případě, že není společníkem, neboť činnost statutárního orgánu společnosti není druhem práce ve smyslu zákoníku práce a vznik, zánik i obsah tohoto právního vztahu není upraven pracovněprávními předpisy. Právní předpisy ani povaha akciové společnosti však nebrání tomu, aby jiné činnosti pro tuto obchodní společnost vykonávaly fyzické osoby na základě pracovněprávních vztahů, pokud naplní pracovního poměru není výkon činnosti statutárního orgánu. Krajský soud porovnal

povinnosti generálního ředitele a předsedy představenstva a dospěl k závěru, že rozsah povinností generálního ředitele byl podstatně širší. Námitku souběhu proto neshledal důvodnou. Nejvyšší soud však tato rozhodnutí zrušil. Podle ustálené judikatury činnost statutárního orgánu, popřípadě jeho člena, fyzická osoba nevykonává v pracovním poměru. Proto je neplatná pracovní smlouva nebo jiná smlouva uzavřená v pracovněprávních vztazích, jmenování nebo volba, na jejichž základě má zaměstnanec vykonávat v obchodní společnosti nebo družstvu práci nebo funkci, jejíž náplní je činnost, kterou v této právnické osobě koná její statutární orgán nebo jeho člen. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že stěžovatel měl ve funkci generálního ředitele vykonávat stejnou činnost, kterou vykonával i jako předseda představenstva. Jmenováním do funkce generálního ředitele proto nebyl platně založen pracovní poměr a uzavřená manažerská smlouva je neplatná. Následně nižší soudy žalobu zamítly a Nejvyšší soud odmítl podané dovolání. Stěžovatel v ústavní stížnosti namíтал porušení čl. 28 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Uvedl, že vznik závazkových vztahů musí vycházet zejména z respektu a ochrany autonomie vůle smluvních subjektů. Při výkladu smluvních ujednání je pak nutné postupovat tak, aby byla zajištěna důvěra a ochráněno legitimní očekávání stran s tím, že výsledek by měl být slučitelný s obecnou představou spravedlnosti. Tyto principy však obecné soudy v napadených rozhodnutích podle stěžovatele nerespektovaly. Podle stěžovatele se činnost generálního ředitele a předsedy představenstva neshoduje; úmyslem stran bylo založit jmenováním do funkce generálního ředitele platně pracovní poměr a ten následně potvrdit manažerskou smlouvu. Stěžovatel uvádí, že neplatnost pracovního poměru v případě souběhu s členstvím ve statutárním orgánu není založena zákonem, ale pouze judikaturou. Povinností soudů je ovšem zákony vykládat, nikoliv je tvořit. Ústavní soud stížnosti vyhověl. Ústavní soud připomenul relevantní ústavní principy. Článek 1 Ústavy klade na první místo uspořádání našeho státu úctu k lidským právům a svobodám, přičemž ústřední hodnotou českého ústavního pořádku i právního řádu je lidská důstojnost a svoboda. Podle čl. 2 odst. 3 Listiny může každý činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Základním atributem právního státu je ochrana základních práv jednotlivce, do nichž je státní moc

oprávněna zasahovat pouze ve výjimečných případech, zejména tehdy, pokud jednotlivec svými projevy (včetně projevů volních, které mají odraz v konkrétním jednání) zasahuje do práv třetích osob, nebo pokud je takový zásah ospravedlněn určitým veřejným zájmem, který však musí vést v konkrétním případě k proporcionálnímu omezení příslušného základního práva. Jednotlivec a jeho svobodné jednání má v materiálním právním státě vždy prioritu před státní mocí realizovanou zákonem. Při posuzování smlouvy je třeba vždy upřednostnit takový výklad, který nezakládá její neplatnost. Orgán veřejné moci se porušení čl. 2 odst. 3 Listiny dopustí i tehdy, pokud formalistickým výkladem norem podústavního práva odepře autonomnímu projevu vůle smluvních stran důsledky, které smluvní strany takovým projevem zamýšlely ve své právní sféře vyvolat. Zákaz tzv. souběhu funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu české zákony nikdy výslovně nestanovily a tento zákaz judikatorně dotvořily až obecné soudy. Toto omezení soukromoprávních vztahů tak nestanovil zákonodárce, který je v českém ústavním pořádku primárním normotvůrcem, nýbrž obecné soudy, které mohou toliko dotvářet právo, a to navíc jen v omezené míře. Pokud chtějí obecné soudy dovozovat zákaz soukromého jednání, který není výslovně stanoven zákony, musí pro takový závěr předložit velmi přesvědčivé argumenty, protože jde o soudcovské dotváření práva proti zájmům soukromých osob. Soudcovské dotváření práva je nutné podrobit obzvláště přísnému ústavnímu přezkumu, neboť tímto rozhodováním obecných soudů mohou být porušena nejen základní práva stěžovatele (a to zejména subjektivní právo stěžovatele na svobodné jednání v zákonných mezích ve smyslu čl. 2 odst. 3 Listiny a zásada pacta sunt servanda plynoucí z čl. 1 odst. 1 Ústavy), ale i princip dělby moci, který je nedílnou součástí principu právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy. Judikatura Nejvyššího soudu zakazující souběh funkcí se opírá o rozsudek Vrchního soudu v Praze z roku 1993. Tento rozsudek převzal Nejvyšší soud a závěry v něm obsažené opakoval v mnoha svých rozhodnutích, přičemž pro uvedený zákaz

platí dva argumenty, a to že tato činnost není upravena zákoníkem práce a výkon takové činnosti v pracovněprávním vztahu odporuje povaze obchodních korporací. Ústavní soud konstatoval, že judikatura Nejvyššího soudu k otázce souběhu pomíjí účel právní úpravy a je vnitřně rozporná. Zákoník práce nepadá na vztahy spočívající ve výkonu činnosti statutárního orgánu, platí totiž naopak to, že právní jednání upravující takový vztah vůbec nelze posuzovat podle zákoníku práce. Tím spíše z něj není možné dovozovat jejich neplatnost. Proto Ústavní soud konstatoval, že z pracovněprávního pohledu není důvod, pro který by nemohl člen statutárního orgánu vykonávat svou činnost nebo její část na základě smlouvy, v níž bude ujednáno režim zákoníku práce. Zda je ujednáno režim zákoníku práce, je třeba posuzovat především podle úmyslu stran. Takový úmysl stran nemusí být vždy ve smlouvě výslovně vyjádřen, přesto však z jednotlivých ustanovení, jejich celku nebo z okolností případu může vyplývat. Zejména v případech, kdy se strany domnívaly, že zákoník práce se na právní vztah vztahuje povinně, a smlouva vykazuje náležitosti smluvního typu podle zákoníku práce, je zřejmé, že strany takový úmysl měly. Nadto byl zaměstnanec zpravidla v dobré víře v to, že zaměstnavatel vůči němu má i povinnosti v rámci veřejného práva (spočívající zejména v platbách nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení) a zneplatnění pracovněprávní smlouvy může pro něj mít výrazné negativní důsledky i v této oblasti. Při absenci výslovného zákazu člena statutárního orgánu obchodní korporace vykonávat činnost, která přísluší statutárnímu orgánu, v pracovněprávním vztahu, v zákoníku práce je tak ústavně konformním výkladem pouze výklad, který respektuje zásadu pacta sunt servanda.

Související judikatura: náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 546/03, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2016 sp. zn. 21 Čdo 2310/2015.

Relevantní ustanovení: čl. 28 Listiny základních práv a svobod, zákoník práce a předpisy o výkonu funkce statutárních orgánů.

Zpracoval: Jan Tryzna